

Human development and autonomy in project aid : experiences from four bilateral projects in Nicaragua and El Salvador

Citation for published version (APA):

Muñiz Castillo, M. R. (2009). *Human development and autonomy in project aid : experiences from four bilateral projects in Nicaragua and El Salvador*. Boekenplan. <https://doi.org/10.26481/dis.20090923mm>

Document status and date:

Published: 01/01/2009

DOI:

[10.26481/dis.20090923mm](https://doi.org/10.26481/dis.20090923mm)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Summary

Human development is a process during which people experience higher levels of well-being or have more opportunities to lead their own lives. From this perspective, human beings are seen as agents of their own development, not as passive recipients of the help from others (Sen, 1999). Individual autonomy, the main topic of this study, is regarded as instrumental to promote human development because more autonomous people can better promote and defend their gains in well-being and expand their human potentials. In this study, the main question is: How can foreign aided projects support the individual autonomy of final aid recipients?

The foreign aid industry has faced changes in terms of amounts of aid, number and type of actors, and the manner of how aid is being delivered. Most importantly, its goals have broadened to explicitly include the promotion of well-being through a set of agreed millennium development goals. Then, foreign aid increasingly aims at expanding the access to basic services and social infrastructure. Effectiveness remains a core issue, but new questions arise: How is aid effective and for what?

Project evaluation usually focuses on intended and tangible project outputs because a linear causal logic (logical framework) specifies that the achievement of such outputs leads to positive outcomes or development goals. This practice runs the risk of distracting us from the most relevant: the project effects on people's lives. Tangible outputs are only means to be used by people to promote their goals. This study proposes an evaluation criterion called 'human autonomy effectiveness' for which *the expansion of individual autonomy* is considered a priority goal.

Discrete projects take place in specific national and local contexts that imprint their character. However, they are influenced by the international context with its policies and practices. This dissertation pays attention to *multilevel* contexts and to the interactions among social actors at the local level. Moreover, the focus is on *human beings*, final aid recipients who live in specific communities, not on 'the project'.

The empirical analysis is based on four bilateral projects supported by the Luxembourg aid agency (LD) in Nicaragua and El Salvador, in the sectors of water and reconstruction, and executed between 1999 and 2005.

This study achieves three main objectives:

1. It develops a *conceptual model of autonomy*, informed by approaches in the human development paradigm and multidisciplinary studies, and enriched by the experiences of individuals in the four localities studied.
2. It proposes an *analytical framework* to evaluate the effects of projects on individual autonomy, which explicitly looks at practices (ways how things are done), goals, motivations and values of intended beneficiaries, project staff and other stakeholders. In this way, it aims at contributing to the design, implementation and evaluation of aid projects that promote autonomy.
3. It uses and tests that framework in examination of the four projects.

This dissertation is composed of thirteen chapters: one general introduction (chapter 1), three parts containing eleven chapters, and conclusions (chapter 13). Part I (chapter 2 to 4) presents the conceptual foundations of this study and the methods used. Part II (chapter 5 to 9) describes and analyses each case individually. Part III (chapter 10 to 12) presents a comparative analysis, further develops the analytical framework and discusses the findings.

Chapter 1 provides an overview of the research study; it introduces the research questions and the case studies. This study responds to two kinds of questions.

Regarding the conceptual model, the questions are:

- How important is individual autonomy for promoting human development, and how important do inhabitants of the four localities think individual autonomy is for development?
- How do individuals in communities experience autonomy in their lives?
- How can communities shape opportunities for autonomy and human development?

Regarding the project effects on individual autonomy, the questions are:

- How might projects have affected the autonomy of non-leaders and leaders?
- In which communities are individuals more likely to experience an expansion of autonomy? Why?

Part I includes three chapters. **Chapter 2** develops the conceptual model of individual autonomy that leads this study, makes the model suitable for project assessment, and discusses the linkages between individual autonomy and human development.

The chapter defines individual autonomy as a combined capability (Nussbaum, 2000) because it includes an internal and an external element. The *internal* element is called agency or the capacity to make reasoned choices and act accordingly. The *external* element is the context that provides or restricts opportunities for the exercise of autonomy. Moreover, autonomy refers to decisions on significant aspects of life, which cohere with one's own values and personality and for which one is authentically motivated. To make this concept operational, the model distinguishes between three *determining factors of autonomy*: agency, entitlements (or accessible resources) and multilevel structural contexts (social relations and institutions at different levels), on which the projects can have varied influences.

Chapter 3 explores the structural practices of international aid and discusses their possible linkages with the functioning of specific projects. It specifies four kinds of practices: selection and design decisions, conditionality, coordination and accountability, which can be analysed at a macro and micro level. Then, it develops a method to identify the full project logic: (i) the logic *explicit* in logical frameworks and project documents, and (ii) the logic *implicit* in practices and crucial processes. Finally, it raises some working hypotheses on the effects of projects on individual autonomy, based on the conceptual model.

Chapter 4 explains the design of the empirical work and its data collection and analysis methods. The research is designed as a *collective case study*, which included two study visits to the project sites in 2005. Data used in this study include project documents, public national reports, external statistics, stakeholders' interviews, focus group discussions (FGDs) and a questionnaire survey. The research approach is flexible to adapt the methods to the four cases.

Part II focuses on each case independently. *Chapter 5* introduces the cases, discusses special features of the countries that influence the local contexts and presents the general policies and practices of Luxembourg aid.

Chapters 6 to 9 analyse the cases individually, from two perspectives: the inhabitants of each project site and the projects. First, each chapter presents some antecedents of the individuals in each site and analyses in detail their lived and perceived *experiences of autonomy*, in relation to their conceptions of autonomy, community and participation in society. Second, each chapter identifies the main features, contexts and *practices* of the projects, relevant for the fieldwork participants. Then, it analyses the project effects on individual autonomy through *an assessment matrix*, which contrasts the hypothesised effects, based on the full project logic, with the actual effects.

Santa María is the first reconstruction project carried out by LD. The intended beneficiaries were survivors of a mudslide caused by Hurricane Mitch (1998) in Nicaragua. The mudslide destroyed their old towns and killed many of their relatives and friends. The trauma and difficult living and work conditions were constant during the project. An NGO managed this project and also two other projects in the same town, funded by other donors. Despite several problems, the project achieved its operational outputs in terms of housing and social infrastructure. Given the weak local institutional capacity in the country, at that moment, this can be called a project 'without an owner', a situation that over time led to elite capture.

Agua Fría is a water project in a rural canton of El Salvador. In this sector and country, LD has had presence since 1993. The project had ambitious goals that covered aspects beyond the construction of water infrastructure, such as the strengthening of community organisation and the promotion of sustainable agricultural practices. The project documents explicitly included self-construction activities as local contribution. Certain project practices could have supported autonomy, but the contexts harmed this potential. Governance issues in the national and local contexts affected the project operational effectiveness.

San Fernando is a water project that benefited an urban centre in Northern Nicaragua. The project had two main components: the rehabilitation of the water system that had been badly damaged by Hurricane Mitch, and technical support to the public water company. Community organisation was fostered in order to secure the project objectives related to the sanitation infrastructure and hygiene habits. The work of women in committees, self-construction activities, and project workshops stressed traditional gender roles. However, some women felt more autonomous when they participated in the municipal development committee. Contexts were favourable to the project.

San Agustín is the second reconstruction project. It covered a municipality marked by the Salvadorian civil war and almost destroyed by two earthquakes in 2001. It is the most complex project and the largest in terms of budget for one specific locality. Three entities worked in different components: the construction of homes and social infrastructure, the legalisation of property titles, and the elaboration of the municipal development plan. The project supported the management capacities of the community organisation, which worked together with the project chief, sharing in decisions during the project. However, the strengthening of this organisation did not necessarily lead to community empowerment.

Part III groups three chapters. **Chapter 10** contains the *analytical framework* of project effects on individual autonomy and presents the cross-case analysis. The framework looks at

changes in the three determinants of autonomy, the exercise of autonomy during the project, and the achievement of individual goals. The analysis underlines that: (i) multilevel structural contexts can affect the change and processes of change, (ii) participation as hard work only, is different from involvement in a project, and (iii) individual goals should not constrain other valuable capabilities. Hence, the framework's emphasis is on *practices and relations*, not only on activities and expected outputs.

This framework is normative because it gives a central role to *the explicit identification of goals and values*. If autonomy is related to significant matters and individuals value differently certain project processes, the exercise of autonomy has to be analysed with respect to such processes. In fact, involvement is higher when people are intrinsically motivated, not when they are externally induced to work. On the one hand, the *feeling* of being autonomous varies depending on the value attached to certain processes and the degree of involvement. On the other hand, project contexts can make an initially internalised commitment feel like an external imposition, depending on the community dynamics.

Chapter 11 explores the factors that characterise the experiences of individual autonomy in dynamic terms (during a process of change) and how communities can shape opportunities for autonomy and human development. First, perceived agency is not detached from the lived reality of individuals, which means that gains in self-confidence require real foundations to be sustainable. The effectiveness of individual autonomous decisions depends on individual entitlements and group support.

Second, different leadership styles and local power structures influence the potential of community organisations to contribute to human development. Communal participation can be an expression of (i) genuine motivation, thus reflecting the value that individuals attach to their communities, (ii) urgent necessities, which oblige people to engage in networks even under unequal conditions, or (iii) mistrust of leaders, leading people to watch them from close or to challenge their power by joining efforts with others. The cases suggest that strong community associations, with management experience and dynamism, can improve the operational effectiveness of a project, if they are functional counterparts. However, they are not necessarily positive for the autonomy of non-leaders.

Chapter 12 returns to two fundamental topics in promotion of human development: the reduction of vulnerability and the enhancement of critical autonomy (Doyal & Gough, 1991). First, reducing vulnerability implies that the falls in well-being as consequence of the occurrence of risks are minimised and that individuals are able to recover promptly after these events. The chapter analyses the relation between risks, vulnerability and individual autonomy at the micro-level. Then, it focuses on how collective action can overcome individual vulnerabilities and promote the common goals of a group.

Second, critical autonomy (a higher-order level of autonomy) develops when individuals exercise their critical thinking in interaction with others in society. Self-awareness and cultural understanding support critical autonomy because individuals with these capacities are better able to make judgements about their lives and their culture and decide whether social change is necessary. Then, the chapter discusses (i) how residents of the four localities could have expanded their critical autonomy, (ii) how some of them made use of political resources, and (iii) how people can organise themselves to engage in critical participation, with the support of others.

The concluding **Chapter 13** summarises the main aspects of the conceptual model and the proposed analytical framework. It also presents findings for the specific research questions explored. Finally, it discusses implications for policy design, development aid practice and development research.

In sum, this dissertation takes the challenge to assess project aid with respect to what is important: the promotion of worthy human lives. It puts forward that projects should explicitly aim at expanding individual autonomy. Projects so focused would lead to more horizontal relations between aid recipients and funders toward the achievement of valuable goals, with greater chance of sustained positive effects on people's well-being.

Samenvatting

Menselijke ontwikkeling is een process waarin mensen een hoger niveau van welzijn ervaren of meer mogelijkheden hebben om hun leven te leiden. Vanuit dit perspectief worden mensen als grondleggers van hun eigen ontwikkeling gezien, niet als passieve ontvangers van de hulp van anderen (Sen, 1999). Individuele autonomie, het hoofdonderwerp van dit onderzoek, wordt als een vereiste gezien om menselijke ontwikkeling te bevorderen. Immers, mensen die meer autonoom zijn, zullen beter in staat zijn hun welzijn te vergroten en te verdedigen en hun capaciteiten te vergroten. In dit onderzoek is de centrale vraag: "Hoe kunnen ontwikkelingshulpprojecten de individuele autonomie van de uiteindelijke hulpontvangers bevorderen?"

De internationale ontwikkelingshulp heeft veranderingen ondergaan betreffende de hoeveelheid hulp, aantallen en type actoren en de manier van helpen. De belangrijkste verandering is dat de doelstellingen van hulporganisaties zijn verbreed door heel specifiek het bevorderen van welzijn op te nemen middels een afgesproken reeks van millenniumontwikkelingsdoelstellingen. Hierbinnen richten de hulporganisaties zich meer op het uitbreiden van de toegang tot basisdiensten en de sociale infrastructuur. Effectiviteit blijft centraal, samen met nieuwe vragen als: "Op welke manier is hulp effectief en waarvoor?"

Projectevaluaties richten zich gewoonlijk op bedoelde en tastbare projectproducten omdat een lineaire, causale logica (logisch raamwerk) specificiteit dat het behalen van zulke producten tot positieve resultaten of ontwikkelingsdoelstellingen leidt. Deze methode heeft het nadeel dat het afleidt van waar het werkelijk om gaat, namelijk, het effecten dat projecten hebben op de levens van mensen. Tastbare producten zijn alleen maar middelen die door mensen gebruikt kunnen worden om hun doelstellingen te bereiken. Dit onderzoek stelt de zogenaamde 'effectiviteit van menselijke autonomie' voor als evaluatiecriterium, waarin het vergroten van individuele autonomie de belangrijkste doelstelling is.

Onafhankelijke projecten vinden plaats binnen specifieke nationale en lokale contexten die hun specifieke karakter achterlaten. Echter, ze worden beïnvloed door de internationale context met haar beleid en de werking hiervan. Deze dissertatie geeft aandacht aan contexten op meerdere niveau en aan de interactie tussen sociale actoren op lokaal niveau. Belangrijk hierbij is dat de focus op *mensen*, de uiteindelijke hulpontvangers in specifieke gemeenschappen, ligt niet op projecten.

De empirische analyse is gebaseerd op vier bilaterale projecten in de water -en wederopbouwsector, geleid door het Luxemburgse hulpagentschap (LD) in Nicaragua en El Salvador, uitgevoerd tussen 1999 en 2005.

Dit onderzoek bereikt 3 hoofddoelstellingen:

1. Het ontwikkelt een *conceptueel autonomiemodel*, verfijnd door benaderingen binnen het menselijke ontwikkelingsmodel en multidisciplinaire studies. Daarnaast is het model verrijkt door het inbrengen van de ervaringen van de individuen binnen de vier bestudeerde gemeenschappen.

2. Het stelt een *analytisch raamwerk* voor om de effecten van projecten op de individuele autonomie te evalueren; dit model kijkt expliciet naar de praktijken (hoe zaken worden geregeld), de doelstellingen, de drijfveren en de belangen van de beoogde ontvangers, de projectmedewerkers en andere 'stakeholders'. Op deze manier probeert het raamwerk bij te dragen aan de opzet, de implementatie en de evaluatie van hulpprojecten die autonomie bevorderen.
3. Het gebruikt en test dit raamwerk bij de onderzoeken van de vier projecten.

Deze dissertatie bestaat uit dertien hoofdstukken: een algemene introductie (hoofdstuk 1), drie onderdelen die elf hoofdstukken bevatten en conclusies (hoofdstuk 13). Deel I (hoofdstuk 2 t/m 4) presenteert de conceptuele basis en de methodes die gebruikt worden. Deel II (hoofdstuk 5 t/m 9) beschrijft en analyseert iedere individuele casus. Deel III (hoofdstuk 10 t/m 12) presenteert een vergelijkende analyse die het analytisch raamwerk verder uitwerkt. Daarnaast worden de bevindingen besproken.

Hoofdstuk 1 geeft een overzicht van deze onderzoeksstudie; het introduceert de onderzoeksvragen en de te onderzoeken casussen. Dit onderzoek beantwoordt twee soorten vragen:

Ten eerste, de vragen betreffende het conceptuele model:

- Hoe belangrijk is individuele autonomie for het bevorderen van menselijke ontwikkeling, en hoe belangrijk vinden de inwoners van de vier projecten dat autonomie is voor ontwikkeling?
- Hoe ervaren individuen binnen een gemeenschap autonomie in hun leven?
- Hoe kunnen gemeenschappen mogelijkheden creëren voor autonomie en menselijke ontwikkeling?

Ten tweede, de vragen aangaande de effecten van de projecten op individuele autonomie:

- Hoe zouden de projecten de autonomie van leiders en niet-leiders beïnvloed kunnen hebben?
- In welke gemeenschappen zullen individuen naar alle waarschijnlijk een toename van autonomie ervaren en waarom?

Deel I omvat 3 hoofdstukken. **Hoofdstuk 2** ontwikkelt een conceptueel autonomiemodel dat de grondslag is van dit onderzoek definieert. Het maakt het model gebruiksvriendelijk voor project evaluaties en de verbanden bestudeert tussen individuele autonomie en menselijke ontwikkeling.

Dit hoofdstuk omschrijft individuele autonomie als een gecombineerd 'capability' (Nussbaum, 2000) dat zowel een *innerlijk* element als ook een extern element bevat. Het innerlijke element wordt ook wel *agency*, of de mogelijkheid om weloverwogen keuzes te maken en hiernaar te handelen, genoemd. Het *externe* element omvat de context die mogelijkheden voor het uitoefenen van autonomie schept of beperkt. Nog belangrijker, autonomie verwijst naar beslissingen in die betrekking hebben op belangrijke aspecten van het leven, die corresponderen met iemand's eigen waarden en persoonlijkheid en voor welke iemand oprecht gemotiveerd is. Om het model werkbaar te maken, wordt er in het model onderscheid gemaakt tussen *bepalende factoren voor autonomie*, op welke de projecten verschillende invloeden kunnen hebben: 'agency', 'entitlements' (of toegankelijke middelen), en structurele contexten (de sociale relaties en instellingen) op meerdere niveau.

Hoofdstuk 3 onderzoekt de structurele praktijken van international hulp en behandelt hun mogelijke samenhang met het functioneren van specifieke projecten. Er worden vier soorten praktijken omschreven die zowel op macro als op micro niveau getoetst kunnen worden: selectie -en ontwerpbeslissingen, de voorwaarden, coördinatie en verantwoordelijkheid. Hiernaast wordt er een methode ontwikkeld om een integrale projectlogica te identificeren: (i) de *expliciete* logica binnen een logisch raamwerk en binnen projectdocumenten en (ii) de *impliciete* logica in praktijken en cruciale processen. Tenslotte worden er beproevingshypotheses uitgezet betreffende de effecten van projecten op individuele autonomie, gebaseerd op het conceptuele model.

Hoofdstuk 4 verduidelijkt de opzet van de empirische analyse en de hierbij horende dataverzamling en onderzoeksmethoden. Het onderzoek is opgezet als een *collectieve casus analyse* dat twee studie- bezoeken in 2005 naar de projectplaatsen bevat. Data die in dit onderzoek gebruikt worden betreffen: projectdocumenten, publieke nationale rapportages, externe datagevens, interviews met 'stakeholders', focusgroepdiscussies (FDG's) en een onderzoek d.m.v. vragenlijsten. De onderzoeksbenadering is flexibel in de zin dat deze aanpasbaar is aan de vier casussen.

Deel II concentreert zich op iedere, individuele, casus. **Hoofdstuk 5** geeft een inleiding op de casussen, het behandelt de unieke kenmerken van de landen die van invloed kunnen zijn op de lokale context en presenteert de algemene strategie en toepassingen van de Luxemburgse hulp.

De hoofdstukken 6 tot en met **9** analyseren de individuele casussen vanuit twee perspectieven: de inwoners van ieder project en de projecten zelf. Ten eerste, presenteert ieder hoofdstuk enkele antecedenten van de inwoners van elke lokaliteit en analyseert ieder hoofdstuk in detail hun beleefde en ondervonden *ervaringen van autonomie* met betrekking tot hun visie op autonomie, gemeenschap en sociale deelname. Ten tweede, identificeert ieder hoofdstuk de hoofdzaken, de contexten en de praktijken die relevant zijn voor de veldwerkd deelnemers. Daarnaast worden in deze hoofdstukken de effecten, die de projecten op individuele autonomie hebben, door middel van een *beoordelingsmatrix* geanalyseerd. Deze *beoordelingsmatrix* gaat uit van de algehele projectlogica en de feitelijke effecten, in tegenstelling tot de aangenomen effecten.

Santa Maria is het eerste wederopbouwproject dat uitgevoerd is door LD. De betreffende begunstigden waren overlevenden van de modderstroom van de Casitas vulkaan. Deze modderstroom werd veroorzaakt door de orkaan Mitch (1998) in Nicaragua. De modderstroom verwoestte oude steden en doodde vele bekenden en vrienden. Hun trauma en de moeilijke werk en leefomstandigheden waren constant aanwezig gedurende het project. Een NGO leidde dit project en twee andere projecten in dezelfde stad, gefinancierd door andere donoren. Ondanks verschillende problemen behaalde het project de operationele doelstellingen of producten betreffende behuizing en sociale infrastructuur. Daar de lokale institutionale capaciteit zwak was, kan men dit project een project 'zonder eigenaar' noemen, een situatie die uiteindelijk zorgde voor een elite overname.

Agua Fria is een waterproject in een plattelandsgemeenschap in El Salvador. In deze sector is de LD aanwezig sinds 1993. Het project had ambitieuze doelstellingen die verder gingen dan de constructie van een waterinfrastructuur, zoals bijvoorbeeld het verbeteren van de gemeenschapsorganisatie en het vergroten van duurzame landbouw. De projectdocumenten

omvatten expliciet zelfwederopbouw als lokale bijdrage. Sommige van deze projectpraktijken zouden autonomie hebben kunnen versterken, maar de context belemmerde deze optie. Het project werd bedreigd door beleidsproblemen in nationale- en lokale context dat zijn weerslag had op de operationele effectiviteit.

San Fernando is een waterproject waarvan een stedelijk centrum in Nicaragua profijt had. Het project had twee belangrijke bestanddelen: de wederopbouw van het watersysteem, dat zwaar beschadigd was door de orkaan Mitch, en de technische ondersteuning van de publieke watermaatschappij. De gemeenschapsorganisatie werd in stand gehouden om de projectdoelstellingen, die gerelateerd waren aan sanitatieinfrastructuur en hygiënegewoontes, veilig te stellen. Het werk van vrouwen in comitees, wederopbouwactiviteiten en alle projectworkshops, benadrukte traditionele rolpatronen. Echter, sommige vrouwen voelden zich autonomer toen zij deelnamen aan de gemeentelijke ontwikkelingscomité. Structurele contexten op meerdere niveau waren gunstig voor het project.

San Agustin is het tweede wederopbouwproject. Het betrof een gemeenschap aangetast door de burgeroorlog en een gebied dat bijna geheel verwoest is door twee aardbevingen in 2001. Het is het meest complexe en grootste project, gelet op het budget voor één specifieke lokatie. Drie eenheden werkten aan verschillende onderdelen: het bouwen van huizen en een sociale infrastructuur, het legaliseren van eigendommen en de uitbreiding van een gemeentelijk ontwikkelingsplan. Het project ondersteunde de managementcapaciteiten van de gemeenschapsorganisatie, die met de projectleider, de besluitvorming deelde tijdens het project. Desondanks leidde het versterken van deze gemeenschapsorganisatie niet noodzakelijkerwijze tot het sterker worden van de gemeenschap.

Deel III omvat drie hoofdstukken. **Hoofdstuk 10** bevat het *analytische raamwerk* van de projecteffecten op individuele autonomie en presenteert een *cross-case* analyse. Het raamwerk kijkt naar *veranderingen* in de drie determinanten voor autonomie, de uitoefening van autonomie gedurende het project, en het bereiken van individuele doelen. De analyse bekrachtigt dat (i) structurele contexten op meerdere niveau kunnen tot verandering leiden alsook het proces van verandering beïnvloeden, (ii) deelname door hard werken alleen is anders dan *betrokkenheid* aan een project, en (iii) individuele doelstellingen zouden andere waardevolle capabiliteiten niet in de weg moeten staan. Dientengevolge ligt de nadruk van het raamwerk op *praktijken en relaties*, niet alleen op activiteiten en de verwachte producten.

De raamwerk is normatief omdat het een centrale plaats geeft aan de *expliciete benoeming van doelstellingen en waarden*. Als autonomie gerelateerd is aan belangrijke zaken en als individuen bepaalde projectprocessen verschillend waarderen, dan moet het uitoefenen van autonomie bestudeerd worden met in acht name van deze processen. Sterker nog, betrokkenheid is groter wanneer mensen intrinsiek gemotiveerd raken, niet wanneer zij door externen aan het werk worden gezet. Aan de ene kant, variëert *het gevoel* van autonoom zijn afhankelijk van de waarde die gehecht wordt aan bepaalde processen en de mate van betrokkenheid. Aan de andere kant, kan een bepaald project een aanvankelijk innerlijke verplichting laten aanvoelen alsof het van buitenaf is opgelegd, afhankelijk van de groepsdynamica.

Hoofdstuk 11 verkent de factoren die de ervaringen van individuele autonomie binnen de dynamische terminologie (gedurende een veranderingsproces) karakteriseren, alsook hoe

gemeenschappen mogelijkheden voor autonomie en menselijke ontwikkeling kunnen scheppen. Ten eerste, is de beleving van 'agency' is niet gescheiden van de daadwerkelijk geleefde realiteit van individuen. Dit betekent dat voor het doen toenemen van zelfvertrouwen een concreet fundament nodig is om bestendig te zijn. De effectiviteit van individuele autonome besluiten hangt af van persoonlijke 'entitlements' en groepsondersteuning.

Ten tweede, vervolgens beïnvloeden verschillende manieren van leiderschap en lokale machtsverhoudingen de capaciteit die gemeenschaporganisaties hebben om bij te kunnen dragen aan menselijke ontwikkeling. Gemeenschapsdeelname kan een uiting zijn van (i) oprechte motivatie, gebaseerd op de waarde die individuen aan hun gemeenschap toedichten, (ii) een dringende noodzakelijkheid, die mensen verplicht om in netwerken te participeren, zelfs in ongelijke omstandigheden en (iii) een wantrouwen jegens de leiding dat er toe kan leiden dat mensen deze in de gaten houden of hun macht trotseren door zich aan te sluiten bij andere partijen. De casussen suggereren dat de aanwezigheid van sterke gemeenschapsverenigingen met managementervaring en een zekere vorm van dynamiek, de operationele effectiviteit van het project kunnen verbeteren als ze functioneel samenwerkende partijen zijn. Desondanks zijn ze niet noodzakelijkerwijs positief voor de autonomie van niet-leiders.

Hoofdstuk 12 keert terug naar de fundamentele onderwerpen over het versterken van menselijke ontwikkeling: het terugdringen van kwetsbaarheid en de versterking van kritische autonomie (Doyal & Gough, 1991). Ten eerste, het terugdringen van kwetsbaarheid houdt in dat dalingen in het welzijn (als gevolg van het voorval van risico's) geminimaliseerd worden en dat individuen in staat zijn snel te herstellen in zulke omstandigheden. Het hoofdstuk analyseert de relatie tussen risico's, vatbaarheid en individuele autonomie op micro niveau. Daarna richt het hoofdstuk zich op hoe gemeenschappelijk handelen, individuele kwetsbaarheid kan overwinnen en de algemene doelstellingen van een groep kan verbeteren.

Ten tweede, kritische autonomie (hoger niveau van autonomie) ontwikkelt zich wanneer individuen hun kritisch denken in interactie met anderen binnen de maatschappij kunnen uitoefenen. Zelfbewustzijn en cultureel inzicht ondersteunen kritische autonomie omdat individuen met deze capaciteiten betere beslissingen over hun leven en hun cultuur kunnen maken en tevens ook kunnen beslissen of sociale verandering noodzakelijk is. Daarnaast wordt in het hoofdstuk besproken (i) hoe inwoners van de vier lokaties hun kritische autonomie hadden kunnen vergroten (ii) hoe sommige van hen gebruik hebben gemaakt van politieke middelen en (iii) hoe mensen zichzelf kunnen organiseren om deel te nemen in kritische participatie met hulp van anderen.

Het concluderende **hoofdstuk 13** vat de hoofdpunten van het conceptuele model en het voorgestelde analytische raamwerk samen. Ook worden de bevindingen van de specifieke onderzoeksvragen verkend. Tenslotte worden de gevolgen voor het opstellen van beleidsplannen, ontwikkelingshulp en ontwikkelingsonderzoek besproken.

Samengevat, gaat deze dissertatie de uitdaging aan om projecthulp te beoordelen op grond van wat belangrijk is: de verbetering van het waardig kunnen leven van mensen. De dissertatie laat zien dat projecten zich expliciet moeten richten op het vergroten van individuele autonomie. Wanneer projecten op deze manier worden gevormd, zullen er meer

gelijkwaardige relaties ontstaan tussen hulpontvangers en hulpgevers. Deze gelijkwaardige relatie is noodzakelijk voor het bereiken van waardevolle doelstellingen die duurzame, positieve effecten hebben op het welzijn van mensen.